

Arbetsmarknad och yrken inom Svensk hästnäring

I samarbete med Hästnäringens Yrkesnämnd HYN

Innehåll

1. Inledning.....	3
2. Sammanfattning.....	4
3. Tidigare undersökningar och rapporter	5
4. Metodval.....	5
5. Underlag och redovisningar från olika uppgiftslämnare	9
6. Saknat underlag	13
7. Redovisade resultat.....	14
8. Framtida arbete och strategiska överväganden.....	16
Bilaga A. Källförteckning och referenser.....	17
Bilaga B. Yrkesverksamma inom hästnäringen – sammanställning	18
Bilaga C. Validitet och reliabilitet.....	19

1. Inledning

Detta projekt har sin bas i diskussioner inom Hästnäringens Yrkesnämnd (HYN) och Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) att det vore önskvärt med en bättre kunskap om arbetsmarknadens utseende och därmed de utbildningsbehov som ska säkra tillgång på kompetent arbetskraft inom hästnäringen. Det har blivit allt viktigare att kunna prognostisera kompetensbehov för att dimensionera utbildningar på olika nivå. Med detta följer att vi behöver kunskap om antal verksamma personer inom respektive yrkeskategorier. Hästnäringens Yrkesnämnds intresse berör här främst vissa specificerade "Hästycken", t.ex. hästskötare, ridlärare, tränare, etc. En annan viktig aspekt är att synliggöra betydelsen av hästnäringen sett i ett större nationellt sammanhang och då berörs även andra yrken. Det finns studier tidigare om sysselsättningen inom hästnäringen som helhet, dvs. inkluderande även varor och tjänster som t.ex. utrustning, hästfoder, försäkringar, utbildningar, etc. Men dessa studier ger inte svar på en del av de frågor vi ställer oss nu.

Hästnäringens Nationella Stiftelse definierar hästnäringen enligt följande:

Med hästnäringen avses alla aktiviteter som baseras på användning och innehav av hästar omfattande såväl hobby som professionella verksamheter samt omsättningen av hästrelaterade varor och tjänster.

Det ska alltså tolkas som att allt företagande och all yrkesverksamhet med gemensam nämnare häst omfattas. I en värld där hobby och professionell verksamhet integreras kan det ibland vara svårt med gränsdragningen. Vi återkommer senare till definition av yrkesverksamhet. Men det finns även ett intresse för att höja kompetensen också för människor som kommer i kontakt med hästar endast som hobby, inte minst av djurskydds- och säkerhetsskäl. I de inledande kontakter som projektledare och projektets styrgrupp haft med företrädare för olika företag och organisationer inom hästnäringen uttrycker dessa att det är ett mycket angeläget arbete för dem att ta fram bättre kunskap om den egna verksamheten avseende företagande och utbildningsnivåer.

Stefan Johanson, VD Hästnäringens Nationella Stiftelse, skriver i projektbeskrivningen:

Det saknas i dagsläget nästan helt faktaunderlag om arbetsmarknad och utbildning inom hästnäringen. Detta gör att relevanta bedömningar av nuläget är svåra att göra för såväl näringen samt för myndigheter, mm. En relevant och kvalitetssäkrad nulägesanalys, som sedan kan ligga till grund för både prognoser och en vision om framtiden, kan vara ett utmärkt underlag för såväl förslag som beslut till nya satsningar och inriktningar inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet avseende hästsektorn.

Målbilden är klar. Vi vill kunna svara på frågor av karaktären; hur många har sin utkomst inom hästnäringen? Vilka yrken har de? Vilken utbildning har de?

Detta projekt är ett steg på vägen till en sådan kunskap.

Mjölby 2010-12-15

Christian Magnusson

Projektledare

2. Sammanfattning

En inledande kartläggning av tidigare studier och rapporter visar att centrala register hos myndigheter, vetenskapliga studier samt regionala och lokala kartläggningar av företagande inom Hästnäringen inte fullt ut kan bidra till vår önskan om kartläggning av yrkens omfattning på riksnivå. I dialogen med hästnäringens organisationer framkom att alla tycker att detta är viktig fråga, men att många har svårt att se hur de kan komma vidare själva. I samband med HYN:s medlemsmöte våren 2010 i Ypäjä framkom en stor samsyn och vilja att samverka för att få fram jämförbar statistik, och även Hästnäringens Representationsråd har uttalat stöttat projektet. Val av metod i projektet var inledningsvis den stora frågan. Det finns naturligtvis argument för olika metoder: enkäter, intervjuer, befintlig statistik hos organisationer, myndigheter, m.fl., etc. Tid och andra resurser är avgörande för valet. Styrgruppen valde till sist att utgå från att det är inom hästnäringens organisationer den bästa kunskapen finns. Centralt placerade personer med kunskaper om förhållandena ute i respektive verksamhet har med stöd av befintlig statistik sammanställt och gjort skattningar av antal helårsarbeten inom olika yrkeskategorier under projektledarens överinsyn.

Uppdraget att sammanställa faktaunderlag för arbetsmarknad och utbildningar inom hästnäringen har kunnat lösas till stora delar, men inte fullständigt. HNS och HYN uttryckte även behov av att kunna få fram underlag om hästnäringen som helhet. För att göra det har vi kombinerat metoden med direkta uppskattningar av helårsarbeten, med undersökningar som utgår från ekonomiska omsättningar och skattar helårsarbeten utifrån det. Här finns problem ur ett vetenskapligt perspektiv. Emellertid gör inte denna rapport anspråk på detta, utan ska ses som en sammanställning från olika källor. Förfarandet kan motiveras med att vi ändå får fram den bästa sammanställning som finns för närvarande, och den kan i sin tur fungera som underlag för diskussioner om förnyade undersökningar i mer grundläggande form. Det saknas trots detta fullständiga underlag för delar inom framförallt området Varor och tjänster. Det fanns även en önskan om att kunna ta fram prognoser om förväntad utveckling och dimensionering av utbildningsbehov för olika delar av hästnäringen, men det har fått anstå då uppgiftslämnarna inte haft den kunskapen samlad.

Resultat redovisas för uppgiftslämnare, yrkeskategorier respektive verksamhetsområde över hela hästnäringen. Vi redovisar bl.a. för Svensk Travsport ca 2 800 helårsarbeten, Svensk Galopp ca 200, Svenska Ridsportförbundet ca 1 900, Islandshästförbundet ca 500 helårsarbeten. När vi vänder fokus finner vi helårsarbeten motsvarande ca 1 500 ridlärare/ridinstruktörer, 1 200 hästskötare, 900 tränare inom trav, galopp och islandshäst, och knappt 400 tränare inom ridsporten. Totalt har vi sammanställt ca 11 000 helårsarbeten inom hästnäringen, men det är sammantaget en bra bit över 25 000 personer som ingår.

Detta resultat indikerar en nivå något över tidigare studier när det gäller totala antalet direkta helårsarbeten inom hästnäringen. Rapporten ska ses som ett inledande arbete som bör åtföljas av en mer strategisk och kontinuerlig process. Genom att etablera och vidmakthålla samverkan mellan olika förbund och vissa andra dominerande aktörer kan vi över tid skapa en mer detaljerad och sammanställd kunskap till gagn för hästnäringen som helhet.

3. Tidigare undersökningar och rapporter

Det finns ett stort antal rapporter och utredningar som gjorts under de senaste tio åren och som direkt berör eller tangerar de frågeställningar som finns i projektet. Det handlar såväl om mer vetenskapliga rapporter och uppsatser, som olika förstudier om företagande inom hästnäringen i lokala geografiska regioner. De har delvis varierade metoder samt skiftande bredd och djup. Intrycket är ofta att de är avgränsade på ett sätt som speglar diversifieringen i branschen. Det finns emellertid tre rapporter som det refereras till i nästan alla andra senare undersökningar. De bildar därmed bas för den kunskapsmassa vi idag refererar till. Dessa är ”Hästnäringens samhällsekonomiska betydelse i Sverige” (SLU, 2004), ”Kartläggning och analys av hästverksamheten i Sverige” (Jordbruksverket, 2005), samt Hästpolitiska utredningen (SOU2000:109). Även dessa ger endast begränsat stöd i sökande efter svar på de frågor vi ställer. Det saknas även hos dessa ansatsen att skapa en sammanhållen bild av arbetsmarknaden som helhet på riksnivå för olika yrkeskategorier. Det är dock naturligt även för oss att relatera den kunskap vi tar fram till dessa rapporter där så är görligt.

4. Metodval

Det finns ett antal olika möjliga metoder som kan användas vid datainsamling i detta projekt. Några grundläggande förutsättningar bör vägleda metodval:

- I projektets syfte och mål anger Hästnäringens Yrkesnämnd och Hästnäringens Nationella Stiftelse att vi vill ha en kartläggning av hästnäringens omfattning i helårsarbeten, men framförallt att vi vill ha en tydligare bild av de olika hästyrkenas omfattning inom hästnäringen. Det senare för att kunna planera för försörjningen av efterfrågad arbetskraft genom dimensionering av hästnäringens utbildningar på riksnivå.
- Hästnäringens organisationer uttrycker tydligt och samfällt att de ser behovet av att ta fram underlag som beskriver näringens verksamhet både i delar och helhet.
- Hästnäringens organisationer uttrycker själva att de har relativt dålig kännedom om hur medlemmarnas verksamhet ser ut. Det finns en del statistiskt underlag hos några, främst de större organisationerna, men detta är inte heltäckande.
- Hästnäringens organisationer har ofta begränsade resurser för att ta fram och upprätthålla kunskap om medlemmarnas eller medlemsföretagens verksamheter. Undantaget är endast de allra största aktörerna.
- Hästnäringen är diversifierad med ett flertal organisationer och företag som verkar inom olika relativt avgränsade delar. För jämförbarhet mellan dessa olika delar bör, om inte samma, så i alla fall liknade metoder användas över hela fältet.
- Delar av de vi definierar som yrkesverksamma inom hästnäringen har låg anslutningsgrad till organisationer eller upplever att det inte finns någon tydlig branschorganisation för dem. De blir lätt osynliga.
- Hästnäringens företagande består till största delen av verksamhet inom mycket små enheter. Bolagsformen är ofta enskild firma eller aktiebolag med få anställda. Det finns naturligtvis en del större aktörer, men småskaligt entreprenörskap präglar näringen.
- Företagen har ofta flera verksamheter i sitt företagande, som sorterar under olika SNI-koder hos SCB och Skatteverket. Ibland sorterar dessa verksamheter även under olika organisationer inom hästnäringen.
- Hästnäringens karaktär, med småskaligt företagande i kombination med att hästar för många är ett stort fritidsintresse, innebär att gränsdragningen mellan yrkesverksamhet och fritidsintresse ibland är svår att göra.

- Myndigheternas intresse för att särskilja hästnäringen som en egen näringsgren är begränsat. Det medför att det i dagsläget är svårt att från myndigheter få stöd i framtagande av statistiskt underlag om företagande på riksnivå.
- De resurser som avsätts för projektet och den tidplan som sätts upp styr också självklart val av metod.

Det finns flera olika vägar att samla kunskap. Det första alternativet är förstås att söka bland myndigheternas register och statistik. Svenskt näringslivsindex (SNI) kategoriserar näringar utifrån vissa kriterier och alla företag omfattas. Emellertid finns det bara ett par exempel på SNI-koder som är relativt träffsäkra när det gäller att fånga upp hästnäringen (Uppfödning, tävling med hästar). De flest koder medför att många företag inom hästnäringen kommer i samma kod som företag som definitivt är utanför densamma. En sökning hos SCB på företag vilkas SNI-koder innehåller "Häst" ger träff på orimliga ca 200 000 anställda. Detta säger heller inget om helårsarbeten eller yrken. En sökning bland årsredovisningar skulle medföra att man förbigår den stora del av företag som är enskilda firmor. Tidigare nämnda rapport "Kartläggning och analys av hästnäringen i Sverige", SJV, ger en något djupare bild av verksamheter. Men den är nu fem år gammal och den ger inte heller någon ordentlig klarhet om yrken och arbetsmarknad.

Jordbruksverket genomför 2010 en förnyad hästberäkning. De avser att följa upp med en studie om företagande inom hästnäringen. Huruvida denna studie kan bidra till kunskap om yrkesroller och helårsarbeten återstår att se. Vidare för Jordbruksverket register för en del yrken, t.ex. veterinärer, men man särskiljer inte de som verkar inom hästnäringen från andra. Arbetsförmedlingen har en väldigt liten insyn och kunskap om arbetsmarknaden inom häst. Lokalt finns försök att skaffa sig bättre kunskap, t ex i Skåne, men det är relativt sett ganska få arbeten som anmäls och tillsätts i samarbete med dem. Slutsatsen blir att det är svårt att se att myndigheternas register och statistik kan spela avgörande roll. Den kommer rimligen vara mer av kompletterande karaktär.

Ett sätt att arbeta är det klassiska "follow the money". Det exemplifieras av t.ex. "Hästnäringens samhällsekonomiska betydelse". Genom kunskap om omsättningar relaterat till kostnader för arbetskraft och annat kan man baklänges räkna på vad olika företagstypers omsättning genererar i form av helårsarbeten. Även LRF arbetar bland annat med denna metod. Men den ger inte någon uppfattning om vilka yrken som avses eller ens antal anställda.

I analogi kan nämnas "follow the horses". I flera sammanhang både i Sverige och internationellt används ibland antalet hästar i direkt proportionalitet till antalet arbetstillfällen. Tanken är att utifrån studier av vad som krävs för att hålla en häst dra slutsatser på makronivå. I Sverige nämns att 10 hästar genererar 1 arbetstillfälle. I Tyskland, Frankrike och England nämns andra tal, och det kan vara rimligt att det varierar något beroende på marknadens karaktär nationellt. I vilket fall finns väl tre huvudinvändningar för projektets del: det är inte enkelt att räkna hästar, det är avgörande för tillförlitligheten hur den aktuella kvoten tas fram, och sist men inte minst säger det mycket lite om detaljer i arbetsmarknadens uppbyggnad. Arbetsgivarorganisationer och arbetstagarorganisationer får inte regelbundet in informationer om sina medlemmars verksamheter, anställningar, eller yrken inom hästnäringen. Företagsstrukturen är sådan att

en mängd företag är väldigt små, medan några andra är dominerande inom sin nisch. I en på riksnivå totalt sett liten näring blir kontrasten stor, de små har svårt att organisera sig och de stora reder sig själva.

Undantaget är egentligen LRF.

Ett sätt att få en bild av yrkesverksamhet är att spåra människor via utbildningar. Som exempel kan anges Hippologprogrammet (SLU) och KY/YHS-utbildningar som aktivt följer upp tidigare studenter verksamhet. Generellt kan studier av antal som examineras kombinerat med kunskap om genomsnittligt antal år i yrke ge en bild av antalet yrkesverksamma. Detta kan emellertid endast rimligen användas som kompletterande jämförelse i ett större sammanhang.

Enkäter i större eller mindre omfattning är ett självklart alternativ. Dessa kräver förvisso en del resurser och tid både av frågeställare och av respondenter. Erfarenheter visar att för att få tillförlitlighet i svar behöver man upprepa och finjustera både enkäter och analyser av dem över tid. Resurser för detta kan vara svårt att uppbringa för mindre organisationer och företag. Det framgår inte minst av de erfarenheter som LRF har gjort under senare år när de arbetat fram statistiskt underlag angående sina medlemmars verksamhet.

De organisationer som verkar inom hästnäringen är ofta så små att de i stor utsträckning på personnivå känner sina medlemmar och deras verksamheter. Troligen kan hävdas att den bästa kunskapen inom näringen besitter vi själva. Centralt placerade tjänstemän eller förtroendevalda skulle då i kombination med det statistiska underlaget därmed kunna göra avstämningar, genomgångar, och genomföra kvalificerade uppskattningar inom respektive organisation utifrån en personlig kännedom om verksamheternas förutsättningar. Detta görs i form av direkta uppskattar antal helårsarbeten inom olika yrkeskategorier. Efter överväganden valde styrgruppen att i ett första skede arbeta efter den sista metoden. Huvudskälet till detta var att vi vill ha en bild av antal helårsarbeten inom olika yrken. Om denna kunskap finns i dagsläget, så finns den troligen bäst inom respektive organisation. Det bedömdes också vara rimligt att innan vi går in en annan metod kan det vara rimligt att ha en sådan undersökning som underlag. Projektledarens erfarenheter bl.a. från diskussioner med LRF:s representanter stärkte det valet av tillvägagångssätt. Detta medför i och för sig också en avgränsning genom att inte alla organisationer och företag har möjlighet att genomföra det.

Genom skriftliga och muntliga kontakter har projektledaren och styrgruppen uppvaktat ett antal organisationer inom hästnäringen och bitt dem vara behjälpliga med statistiska underlag och att delta i resonemang och skattningar avseende deras medlemmars verksamhet på yrkesnivå inom sina respektive verksamhetsområden. Detta sammanställs och utgör grund för projektets resultat.

I bakgrunden finns också en önskan om en skattning av antal helårsarbeten inom hela hästnäringen. För att kunna uppnå det måste vi i så fall acceptera att för vissa yrken, bl.a. utanför det vi kallar direkta hästyrken, göra uppskattningar om antal helårsarbeten som utgår från omsättning, bl. a. om vill inräkna LRF:s underlag i helheten. Det kan finnas invändningar mot att sammanställa underlag som inhämtas med olika metoder. Vi återkommer till det i diskussion om reliabilitet och validitet.

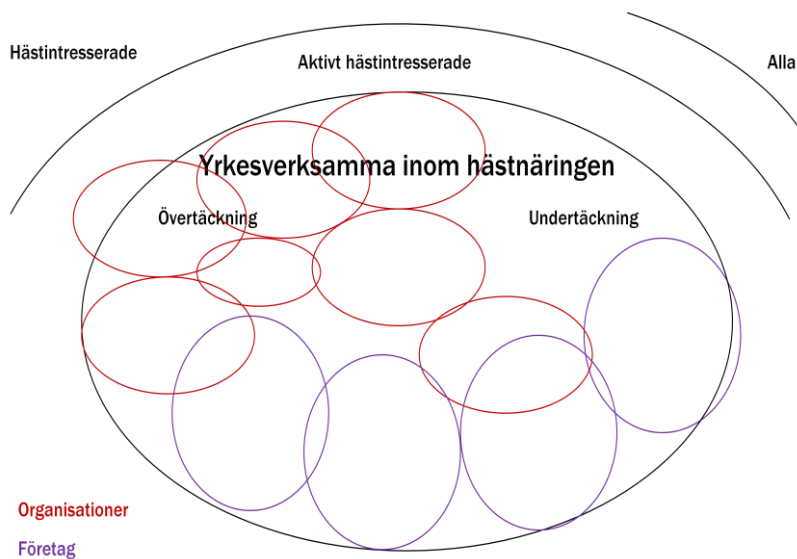
Vi har anledning att tydliggöra vad vi menar med att vara yrkesverksam. Det är av vikt att vi bestämmer en definition att hålla fast vid. Utgångspunkten är att bedriva näringsverksamhet, samtidigt som vi bejakar att förutsättningar för intäkter kan variera på olika håll inom hästnäringen (t ex travets prispengar, hästförädling, anställning, etc.). Vi vill också anpassa oss till A-kasseregler för företagande. Detta ger vår definition:

Med yrkesverksamhet avses att omfattningen ska vara minst 1 avlönad timme, eller 1 timme som del i egen näringsverksamhet, per vecka i medel över belår. 1 timme motsvarar 2,5 % tjänstgöringsgrad av 40-timmars arbetsvecka.

Det betyder bland annat att vi inte ställer andra krav på företagandets lönsamhet än Skatteverket gör och att vi bejakar att man kan kombinera yrkesverksamhet inom hästnäringen med annan verksamhet på del- eller heltid.

Vi har att beakta täckningsproblematiken. Det finns en risk för dubbelräkning när verksamhet ingår naturligt i flera organisationers intressesfär och när många företag verkar inom flera verksamhetsområden. Det finns även risk för att vi inte får med blinda fläckar, dvs. delar av hästnäringen organiseras eller övervakas inte av någon, eller att anslutningsgraden är låg. Med vårt metodval lär vi möta båda problemen. Vidare organiseras också personer vars verksamhet inte kan betraktas som yrkesverksamhet.

Täckningsproblematik

En viktig utgångspunkt är vidare att vi redovisar resultat som respektive uppgiftslämnare är trygg med. Det är bättre att kompletterande undersökningar visar att de har varit försiktiga i sina skattningar av nyckeltal. Trovärdigheten undergrävs om det tagits till för stora siffror som sedan kan vederläggas. Varje enskild uppgiftslämnare ska kunna stå upp för de underlag de lämnat, både internt och externt utifrån detta resonemang.

5. Underlag och redovisningar från olika uppgiftslämnare

Redovisning följer nedan för varje uppgiftslämnare. Som klargjorts tidigare har avsikten varit att försöka särskilja statistik för olika direkta hästyrken där så varit möjligt. Dessa är i sin tur olika för delar av hästnäringen och följaktligen skiljer rubriker och benämningar sig något. När det gäller övriga yrken så återfinns de alltså under rubriker som administration, tjänstemän, banskötsel, etc., i de fall yrkestillhörigheten inte anges särskilt.

Svensk Travsport

Uppgifterna baseras på central statistik om antal licensierade tränare, antal hästar i träning, etc. 2010, samt bedömningar gjorda av personer med centrala funktioner som har personlig kännedom om förhållanden inom olika verksamheter.

Verksamhet	Yrken	Antal personer	Antal helårsarbeten
Central administration	Tjänstemän	Ca 60	60
A-tränare	A-tränare	Ca 400	380
	Hästsökötare		900
	Administratörer		30
B-tränare	B-tränare	Ca 5000	450
	Hästsökötare		100
Travbanor	Administration, banskötsel,	Ca 200 tillsvidare	200
	toto	Ca 3000 timanställda	300
Avel & Uppfödning	Veterinärer, administratörer, lantbrukare, hästsökötare, etc.	Ca 450	450
		Summa ca 10 000	Summa ca 2870

Svensk Galopp

Uppgifterna baseras på central statistik om antal licensierade tränare, antal hästar i träning, etc. 2010 samt bedömningar gjorda av personer med centrala funktioner som har viss personlig kännedom om förhållanden inom olika verksamheter.

Verksamhet	Yrken	Antal personer	Antal helårsarbeten
A-tränare	A-tränare	57	40
	Hästsökötare/arbetsryttare		50
B-tränare	B-tränare	210	25
Jockeys	Jockeys	47	45
Amatörryttare	Amatörryttare	Ca 60	30
Galoppbanor & central administration	Administration, banskötsel,	Ca 27 tillsvidare	45
	toto	Ca 200 timanställda	
Avel & Uppfödning			5
		Summa ca 600	Summa ca 240

ATG

Uppgifterna baseras på årsredovisningen 2009, uppskattningar baserade på ombudersättningar samt kontakter med representanter för ombuden. Totalt anges av centrala representanter för ombuden att ca 2000 personer arbetar som ombud. Ombudsprovisionen är totalt ca 280 Mkr. Med lönekostnad uppskattad till 400 000 kr/heltidsanställ genererar detta ca 700 helårsarbeten. För ATG centrala administration inklusive TV-produktion anges i årsredovisningen 236 anställda.

<i>Verksamhet</i>	<i>Yrken</i>	<i>Antal personer</i>	<i>Antal helårsarbeten</i>
<i>ATG-ombud</i>	<i>ATG-ombud</i>	2000	700
<i>Central administration</i>	<i>Tjänstemän, mm</i>	236	230
		<i>Summa ca 2200</i>	<i>Summa ca 930</i>

Svenska Ridsportförbundet

Uppgifterna baseras på central statistik om antal ridskolor, antal uppsittningar, antal licensierade tränare, etc. 2010 samt bedömningar gjorda av personer i centrala funktioner som har personlig kännedom om förhållanden inom olika verksamheter. Ridskolornas verksamhet varierar i storlek. Nyckelfunktion har naturligtvis ridlärare/ridinstruktörer, men särskilt på större enheter kan personalsammansättningen variera och även inkludera anläggningsskötsel, hästskötare, etc. Kunskapen om omfattning av de senare är i dagsläget begränsad och uppskattningar av helårsarbeten kan inte göras för dem. Vidare för att få jämförbara siffror används redovisade antal uppsittningar samt det för heltid uppskattade måttet 12 lektioner per ridlärare och vecka.

A-tränarnas verksamhet varierar stort. En försiktig skattning är att de i snitt har minst en hästskötare på heltid knuten till sig. Även ca 30 av B-tränarna har omfattande verksamhet som inkluderar anställd hästskötare. En genomgång av B-tränarna ger att ca tre av fyra har verksamhet som för dem själva omfattar heltid. C-tränarnas verksamhet varierar stort. Somliga ägnar sig mest åt egna hästar, andra håller en begränsad verksamhet, medan en del aspirerar på att gå vidare och utöka till en större professionell verksamhet. Här återfinns också en del som är ridlärare, har inackorderingstill, mm. En försiktig bedömning medger likväl att de i snitt ägnar en dag per vecka åt renodlad tränarverksamhet.

<i>Verksamhet</i>	<i>Yrken</i>	<i>Antal personer</i>	<i>Antal helårsarbeten</i>
<i>Ridskolor</i>	<i>Ridlärare/Ridinstruktörer</i>	490 <i>ridskolor</i>	1400
<i>A-tränare</i>	<i>A-tränare</i>	65	65
	<i>Hästskötare</i>		65
<i>B-tränare</i>	<i>B-tränare</i>	231	170
	<i>Hästskötare</i>		30
<i>C-tränare</i>	<i>C-tränare</i>	Ca 800	160
<i>Administration</i>	<i>Tjänstemän, centralt</i>	35	35
	<i>Tjänstemän, distrikt</i>		30
		<i>Summa ca 4 000</i>	<i>Summa ca 1950</i>

Svenska Islandshästförbundet

Uppgifterna baseras på central statistik om antal hästar, antal licensierade tränare och instruktörer, etc. 2010 samt bedömningar gjorda av personer i centrala funktioner som har personlig kännedom om förhållanden inom olika verksamheter. Yrkesverksamhet med islandshästar präglas i än högre grad än andra delar av hästnäringen av att de oftast har flera olika verksamheter, dvs. olika kombinationer av tränare (hästutbildare), instruktör (ridlärare), uppfödare, turism och besöksnäring mm. Dessa verksamheter är oftast mycket små, endast ett fåtal har fler än ett tiotal anställda. Detta gör att renodlade yrkeskategorier är sällsynta. Det finns likväl en tydlig struktur med licenser och auktorisering av de olika verksamheterna. Vidare finns ett löst sammansatt nätverk för företagare inom islandshäst som omfattar drygt 300 medlemmar. En genomgång av de 65 auktoriserade företagen ger totalt ca 150 helårsarbeten, varav en del är tränare och/eller instruktörer. Risken för dubbelräkning har gjort att vi får se företag för företag vilka personer som är verksamma i dem, för att se vilka som återkommer i nätverket och bland tränare/instruktörer.

Verksamhet	Yrken	Antal personer	Antal helårsarbeten
Auktoriserade företag (Turism, ridskolor, tränare)	Instruktörer, tränare, etc.	65 företag	150 (varav ca 40 tränare/instruktörer)
Ridlärare	Ridlärare	7	0*
Ridinstruktör	Ridinstruktör	15	10*
B-instruktör	B-instruktör	137	50*
C-tränare	C-tränare	56	20*
Administration	Tjänstemän		10
Företagsnätverket	Instruktör, tränare, uppfödare, turism, mm.	337 företag	250**
Avel & Uppfödning		(300)	0*
		Summa ca 700	Summa ca 500

* anger de som ej är inräknade i auktoriserade företag

** hänsyn taget till auktoriserade företag och tränare/instruktörer

Lantbrukarnas Riksförbund LRF

Uppgifterna baseras på statistik från bland annat De gröna näringarnas affärer på gårdsnivå 2010 och Barometer 2009 samt bedömningar gjorda av personer i centrala funktioner som har personlig kännedom om förhållanden inom olika verksamheter. LRF genomför återkommande undersökningar bland sina medlemmar. En del av medlemmarnas verksamhet inordnas också under vår definition av hästnäringen, t.ex. foderproduktion, inackordering, avel & uppfödning, hästturism mm. LRF gör också undersökningar för att värdera anslutningsgrad och sina marknadsandelar inom olika verksamheter inom jordbrukssektorn.

I deras indelning i ”De gröna näringarnas affärer på gårdsnivå” finns underlag som berör hästnäringen förutom under rubriken Häst även under Turism, Vall, samt Spannmål. Emellertid utgår deras presenterade underlag i huvudsak från den omsättning respondenterna uppgett för respektive verksamhet. Baserat på kompletterande underlag avseende omsättning per helårsarbete görs sedan uppskattningarna om antal helårsarbeten inom respektive verksamhetsområde. LRF har alltså inte möjlighet att läsa ut yrken eller antal personer. Underlaget är likväl högtintressant för oss av flera skäl. Det är mycket troligt att vi här har rapportering från medlemmar i de andra förbunden ovan. Med detta följer såväl möjlighet till jämförelser som risk för dubbelräkning. Vi återkommer senare till hur LRF:s underlag kan relateras till övrigt insamlat underlag. Deras statistiska underlag är tveklöst det mest genomarbetade som finns för

närvarande när det gäller hästnäringen, trots att den bara är en mycket liten del för dem. Samtidigt menar LRF att hästnäringen är en relativt svårbedömd bransch. LRF har också lägre anslutningsgrad bland företagare inom hästnäringen än för andra inom lantbrukssektorn.

<i>Verksamhet</i>	<i>Yrken</i>	<i>Antal personer</i>	<i>Antal helårsarbeten</i>
<i>Avel & uppfödning</i>	<i>Uppfödare, mm</i>		<i>1200</i>
<i>Rid- & körutbildning</i>			<i>200</i>
<i>Stallplatsuthyrning</i> <i>(Inackordering)</i>	<i>Lantbrukare</i>		<i>900</i>
<i>Trav</i>			<i>200*</i>
<i>Turism</i> <i>(Besöksnäring)</i>			<i>500</i>
<i>Vall</i>	<i>Lantbrukare</i>		<i>1200</i>
<i>Spannmål</i>	<i>Lantbrukare</i>		<i>0**</i>
		<i>Summa ca 5400 ("häst")</i>	<i>Summa ca 4200</i>

* det finns osäkerhet om vilken verksamhet som avses. A- och B-tränare har redovisats under Svensk Travsport.

** det saknas särskild kunskap om försäljning av spannmål för hästfoder.

Några övriga uppgiftslämnare

Under denna rubrik finns ett antal uppgiftslämnare vars underlag gör att sammanställningen av hästnäringens totala omfattning av helårsarbeten blir mer komplett. Endast undantagsvis finns här uppgifter om yrken, och sällan uppgifter om antal personer. Materialet skiftar även i reliabilitet. Det skall dock sägas att generellt har vi använt samma försiktighet i denna del som tillämpats för tidigare uppgiftslämnare. Liksom för underlaget från LRF finns här möjlighet för jämförelser och risk för dubbelräkning och vi återkommer senare om dessa resonemang. Hästnäringens Riksanläggningar och ATG Hästklinikerna har noggranna uppgifter ur anställningsregister. Uppskattningen av veterinärer inom häst bygger på uppgifter och uppskattningar av Veterinärförbundet kombinerat med hästklinikernas uppgifter. Veterinärförbundet har ca 800 personer anmälda i sin "Hästsektion".

Antal ridläger inom SRR är ca 70 stycken som bedrivs i huvudsak på sommartid, där verksamhet är omräknad till helårsarbeten. Agria har enligt uppgift ca 60 % av marknaden inom hästförsäkringar, och deras organisation omfattar ca 35 heltider internt och därtill ca 80 säljare runt om i landet som arbetar i snitt halvtid. SHF organiserar ca 400 hovslagare. En nyligen genomförd telefonenkät visar att de utför ca 300 helårsarbeten. SHF uppskattar att dessa hanterar ca 60 000 hästar, vilket motsvarar ca 20% av totala hästbeståndet. Det finns alltså ett stort antal hästar som skos och verkas av andra. Enligt tidigare SLU-rapport kan det samlade behovet uppgå till motsvarande ca 1200 helårsarbeten.

Det är vanligt inom t ex travsport och större stuterier att man löser hovslageri internt och att det därmed är inräknat i deras underlag. En försiktig skattning medger likväl motsvarande 500

helårsarbeten hovslagare som ej ingår i annan sammanställning.

Brunte organiserar medlemmar med verksamhet inom brukshästar. Det är en växande bransch med mer än femhundra yrkesverksamma personer, men omfattningen av hästföretagandet i sig är för närvarande något oklar. En stor del av Bruntes medlemmar torde vara med även i LRF och därmed ingå i deras statistik.

<i>Verksamhet</i>	<i>Uppgiftslämnare</i>	<i>Yrken</i>	<i>Antal helårsarbeten</i>
<i>Hästnäringens Riksanläggningar</i>	<i>ATG, personalavd.</i>	<i>Lärare</i>	40
		<i>Hästskeötare</i>	25
		<i>Övriga</i>	70
<i>Naturbruksgymnasier</i>	<i>HYN</i>	<i>Lärare mm</i>	250
<i>ATG Hästklinikerna</i>	<i>ATG, personalavd.</i>	<i>Veterinär</i>	50
		<i>Övriga</i>	80
<i>Veterinärer (Inom häst, riket)</i>	<i>Sveriges veterinärförbund</i>	<i>Veterinär</i>	250
<i>Ridläger</i>	<i>Sveriges Ridlägers Riksorganisation (SRR)</i>	<i>Ridinstruktörer</i>	35
		<i>Övriga</i>	70
<i>Försäkringar (Häst, riket)</i>	<i>Agria</i>	<i>Tjänstemän</i>	130
<i>Hovslageri</i>	<i>Sveriges Hovslagarförbund (SHF)</i>	<i>Hovslagare</i>	500
		<i>(ca 2 000 pers)</i>	<i>Summa ca 1 500</i>

6. Saknat underlag

Genom val av metod har konsekvensen medvetet blivit att vissa delar av hästnäringen inte omfattas av undersökningen. Det rör t.ex. stora delar av verksamhetsområdet Varor & Tjänster, dvs. utrustning till hästar och stallar, transporter och transportutrustning, utbildning, mm. Dessa verksamhetsområden omfattar många olika branscher som sin tur tangerar till andra, ofta större, branscher utanför hästnäringen t.ex. andra djurslag, andra utbildningar, etc. Branschorganisationer har då ofta inte hästnäring som en tydlig avgränsad delverksamhet, vilket gör det svårt att få en övergripande bild på riksnivå. För andra saknas förmåga eller intresse att organisera sig på grund av det faktum att verksamhetsområdet är för litet. Vidare saknas underlag från en del av de organisationer som ändå ingår som en del i hästnäringen. Avelsverksamheten är uppdelad efter hästraserna, varför det är svårt att få en sammanhållen bild. Inget av avelsförbunden har haft underlag som kunnat redovisas i projektet. Det finns ett antal större stuterier, men generellt bedrivs avel och uppfödning i liten skala. Detta bekräftas senast i den enkätundersökning som genomfördes av ASVH våren 2010. LRF har i sina undersökningar dock konstaterat att sammantaget ger Avel & uppfödning ett betydande bidrag till hästnäringen.

Även en del andra av de mindre organisationerna har inte haft det befintliga underlag som projektet hoppats på. Det har inte handlat om bristande intresse då alla organisationer har uttalat stöd för projektet men de har av resursskäl inte möjlighet att skaffa sig de kunskaper om sina medlemmars verksamhet som de önskar.

Det finns förutom Riksanläggningarna och Naturbruksgymnasier ett antal utbildningsanordnare med inriktning häst inom alla skolformer. Många av dem har även utbildningar inom närliggande branscher vilket medför att det är svårt att skilja ut lärare och annan resurs som avser utbildningsdelen inom häst.

Utifrån målet att ta fram en samlad bild av den totala arbetsmarknaden uttryckt i antal helårsarbeten får vi här en brist när underlag saknas. I denna mening är följaktligen resultatet inte komplett. Jämförelser med tidigare undersökningars resultat kan i viss mån möjliggöra kompensatoriskt förfarande. Det finns dock uppenbara risker med detta när det gäller validiteten.

7. Redovisade resultat

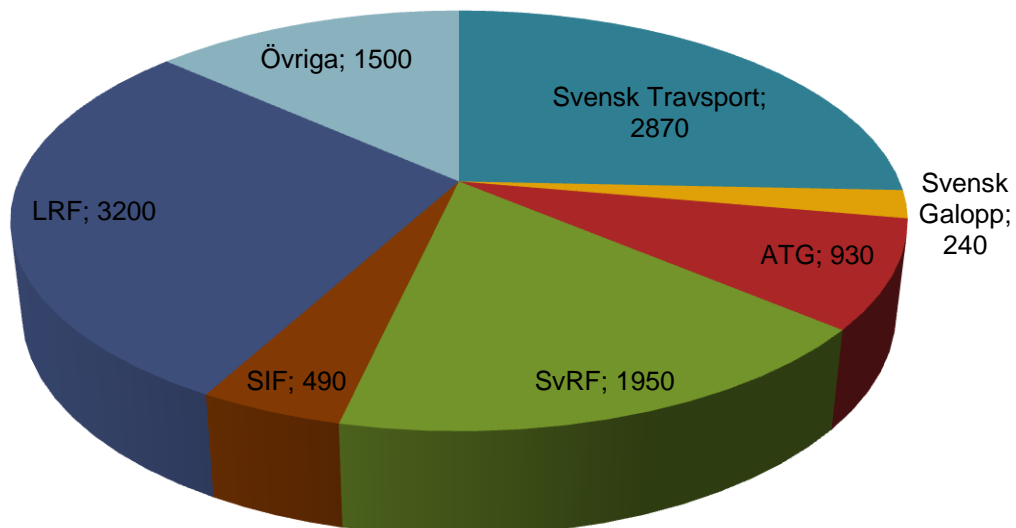
Nedan redovisas resultat för helårsarbeten i tabeller för respektive uppgiftslämnare, yrkeskategori, samt verksamhetsområde. Notera att vi i nedanstående sammanställningar har problemet med summeringar av tal av olika storleksordning och därmed får en skenbart hög noggrannhet.

Det är rimligt att som slutsats för detta projekt ange den totala summan till ca 11 000 direkta helårsarbeten som omfattar mer än 25 000 personer. Då ska beaktas att delar av verksamhetsområdet Varor & Tjänster inte ingår i sammanställningen.

I bilaga B finns tabell med underlaget redovisat särskilt. För diskussion om felkällor, validitet, reliabilitet och summeringsproblematik hänvisas till Bilaga C. Nedanstående resultat står med fler värdesiffror endast för att kunna följa posternas summeringar.

Tabell 8.1. Helårsarbeten fördelat per Uppgiftslämnare

<i>Uppgiftslämnare</i>	<i>Antal helårsarbeten (Angivet)</i>	<i>Antal helårsarbeten (korrigerat)</i>
Svensk Travsport	2870	2870
Svensk Galopp	240	240
ATG	930	930
Svenska Ridsportförbundet	1955	1950
Svenska Islandshästförbundet	500	490
Lantbrukarnas Riksförbund	4200	3200
Övriga	1500	1500
<i>Summa</i>		<i>11180</i>

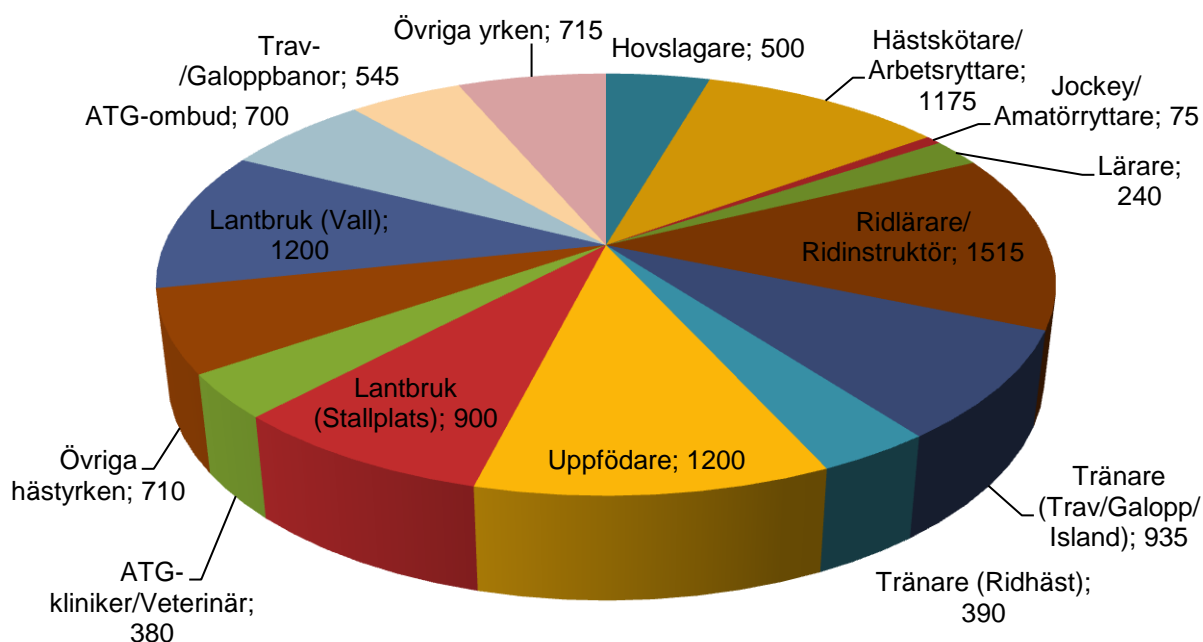
Generellt har underlaget från LRF korrigerats utifrån att direkta uppgifter kunnat erhållas från andra uppgiftslämnare. Den sammantagna summeringen blir 11180 helårsarbeten.

Tabell 8.2. Helårsarbeten fördelat på Yrkeskategorier

Yrkeskategorier (Antal helårsarbeten, korr.)

Hovslagare	500	ATG-klinik/Veterinär	380
Hästkötare/Arbetsryttare	1175	Övriga hästyrken	710
Jockey/Amatörryttare	75	Lantbruk (Vall)	1200
Lärare	240	ATG-ombud	700
Ridlärare/Ridinstruktör	1515	Trav-/galoppbanor	545
Tränare (Trav, Galopp, Island)	935	Övriga yrken	715
Tränare (Ridhäst)	390		
Uppfödare	1200		
Lantbruk (Stallplats)	900		

Summa 11 180

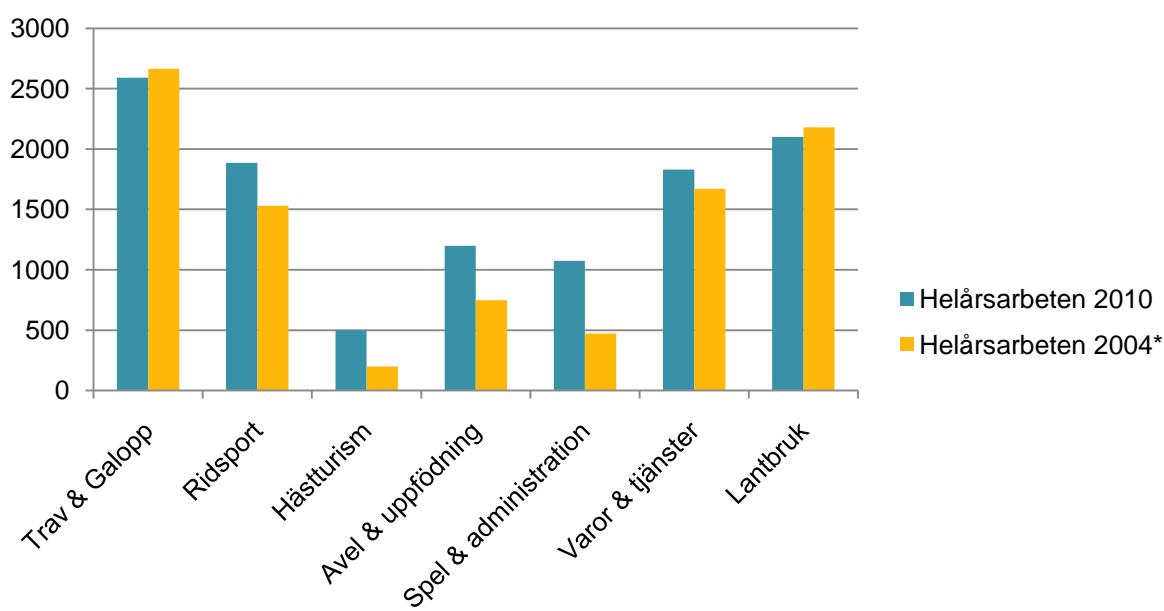
Vi ser att den största yrkeskategorin är Ridlärare/Ridinstruktör, följd av uppfödare, hästkötare och tränare. När det gäller hovslagare får det fortsatt sägas att underlaget är bristfälligt och att det sannolikt är en underskattning av antalet helårsarbeten. Ytterligare studier krävs för att få en heltäckande bild.

Tabell 8.3. Helårsarbeten fördelat på Verksamhetsområden

<i>Verksamhetsområde</i>	<i>Antal helårsarbeten (korrigerat)</i>	<i>Antal helårsarbeten 2004*</i>
Travsport & travbanor	2360	2664
Galoppsport & banor	230	
Ridsport	1885	1531
Hästturism	500	200
Avel & Uppfödning	1200	749
Spel & administration	1075	472
Varor & Tjänster	1830	1670
Lantbruk	2100	2180
<i>Summa</i>	<i>11180</i>	<i>9466</i>

*Hästnäringens samhällsekonomiska betydelse i Sverige, 2004. Där är Travsport och Galoppsport sammanslaget.

Denna jämförelse har vi försökt att göra med samma indelning som i den tidigare studien från 2004. Det finns en relativt god överensstämmelse i betydelsen att det är samma storleksordning för respektive område. I det nya underlaget ses dock generellt en ökning av antal helårsarbeten, undantaget Trav & galopp och lantbruk. Vi vet att trav och galopp har haft en stagnation på senare år. Ökningen avseende Hästturism och Avel & uppfödning har stöd i LRF:s undersökningar. Den markanta skillnaden avseende Spel & administration från 2004 till 2010 har inte grund i motsvarande ökat spel, utan är snarare ett resultat av beräkningsmodeller och bokföring av underlaget. Den redovisade ökningen i antal helårsarbeten inom Varor & Tjänster ska även ses mot bakgrund att vi bedömer att i detta projekt har vi inte kunnat göra en fullständig kartläggning av det verksamhetsområdet. Bedömningen är att antalet hästar är på ungefär samma nivå vilket verkar stödjas av data avseende helårsarbeten inom lantbruk häst.

8. Framtida arbete och strategiska överväganden

Det finns konsensus inom hästnäringen om behovet av aktuell statistik rörande företagande, yrkesverksamhet och utbildningsbehov. Det är en fördel med en kontinuitet innebärande förnyade och återkommande studier, som bygger på samverkan mellan inblandade organisationer och företag. Som tidigare nämnts är syftet att skapa underlag för prognoser, beslut och visioner inför framtiden. Inte minst det sista är viktigt för att kunna bygga vidare på en positiv självbild och identitet inom hästnäringen. Det finns ett egenvärde i att insamling av data sker decentraliserat eftersom det skapar närhet och förtroendet. Men det är lika viktigt att samordning görs centralt för att säkerställa kvalitet och jämförbarhet mellan de olika verksamhetsområdena. En klok avvägning mellan dessa båda aspekter är nyckeln till framgång.

Bilaga A. Källförteckning och referenser

Rapporter och utredningar

Hästupolitiska utredningen, SOU2000:109

Hästnäringens samhällsekonomiska betydelse i Sverige, Johansson-Andersson-Hedberg, SLU, 2004

Kartläggning och analys av hästverksamheten i Sverige, Jordbruksverket, 2005

Hästkluster i Mälardalen, LRF m fl, 2009

De gröna näringarnas affärer på gårdsnivå, LRF, 2010

Barometer 2009, LRF, 2009

Här tillkommer ett stort antal mindre lokala och regionala arbeten, bland annat producerade i samarbete med Jordbruksverket och/eller LRF.

Diverse underlag har insamlats från kontaktpersoner inom nedanstående organisationer och företag:

Hästnäringens Nationella Stiftelse, Hästnäringens Yrkesnämnd, SLU, LRF, Svensk Travsport, Svenska Ridsportförbundet, Svensk Galopp, Svenska Islandshästförbundet, ASVH, Svenska Ponnyavelsförbundet, Svenska Hästavelsförbundet, Svenska Hovslagareföreningen, Brunte, WRAS, ATG, Sveriges Veterinärförbund, Sveriges Ridlägers Riksorganisation, Agria, m fl.

Styrgrupp för projektet

Stefan Johanson (HNS), Lars Bäckman (HYN), Tommy Karlsson (Almega), Ann Georgsson (Kommunal)

Referenspersoner för projektledaren

Lena Engström (Svensk Travsport), AC Bengtsson (SvRF)

Bilaga C. Validitet och reliabilitet

Vi vill fastslå att vår undersökning inte är ett försök till vetenskapligt arbete. Det vi gjort är en sammanställning av information och data. Den har sin tur tillkommit på flera olika sätt. För resonemangens skull är det ändå på sin plats att reda ut begrepp och kommentera vårt förfarande utifrån dem.

Validitet – med detta avses huruvida en mätning verkligen mäter det den avser att mäta. Ju mindre inslag av systematiska fel man kan påvisa desto högre är validiteten. I vårt fall kan det exemplifieras med skattningen av antal B-tränare inom ridsporten. Vid genomgång kunde vi med personlig kännedom göra en skattning av deras verksamhets omfattning. Vi har sedan redovisat helårsarbeten för dem som yrke B-tränare, men de finns sannolikt mindre inslag av annan verksamhet för dem. Validiteten avseende helårsarbeten totalt är sannolikt högre än verksamheten som B-tränare specifikt.

Ett annat problem kan vara att man systematiskt vid skattning överskattar eller underskattar omfattningen. Det kan bl.a. bero på bristande kunskap, tidigare missvisande studier, medveten eller omedveten överskattning eller underskattning.

I vår undersökning har vi använt de mest kompetenta och insatta människorna i respektive organisation. När man samlar in underlag för sammanställning från flera uppgiftslämnare får man alltid täckningsproblematik. Det är ett systematiskt fel som sorterar under begreppet validiteten i projektet som helhet. Riskerna finns för överteckning, dvs. i vårt fall att personer och verksamheter överlappar från olika uppgiftslämnare och medför dubbelräkning. Med den diversifiering som finns i många företags verksamhet och de många organisationerna som berörs inom hästnäringen är detta ett påtagligt problem. Främst visar detta sig när vi vill jämföra LRF:s underlag med de övrigas. Riskerna finns också för undertäckning, dvs. att en del företagande inte syns i någon av våra uppgiftslämnarens data. Detta rör framförallt företagande inom verksamhetsområdet Varor & Tjänster, samt delvis i sammanhanget periferer eller mycket små nischer inom hästnäringen. Varor & Tjänster är ett mycket brett spektrum av verksamheter, vilket då kan vara svårt att kartlägga helt. Det finns i detta projekt medräknat delar av hovslageri, veterinär, inackordering, foder, försäkringar, mm, men undertäckningen är ändå påtaglig. Här finns en av projektets svagheter.

Reliabilitet – med detta avses hur väl man mäter det man avser att mäta. Ju mindre inslag av slumpmässiga fel man kan påvisa desto högre reliabilitet. Det handlar alltså om precision och spridning av statistiska data. I vårt underlag kan det exemplifieras med uppskattningar för toto-personal vid galoppbanorna. Dessa arvoderas för varje tävling och behovet varierar från tävlingsdag till tävlingsdag. Vi har då gjort en skattning av min- och maxbehov, samt medelbemanningen vid tävlingar under året. Därefter har antal helårsarbeten för toto-personalen beräknats.

Vi bygger många av våra slutsatser på den personliga kunskap om verksamheter som enskilda personer besitter, där de i många fall har ett begränsat statistiskt underlag till sitt förfogande. Även om vi, som nämnts ovan, talat med de mest insatta inom hästnäringen är det här den bristande vetenskapligheten visar sig i metodvalet. Ambitionen har varit att utgå från de senaste tillgängliga data. Vi har uttalat att vi ska snarast vid bedömningar ligga i underkant, eftersom trovärdigheten ökar om senare fördjupade studier ger högre sysselsättningstal och vice versa.

Vi kan ändå konstatera att det är avseende reliabiliteten som vår undersökning har sin stora svaghet.

Det har naturligtvis varit av vikt att vi gjort så likartade bedömningar och värderingar som möjligt. I arbetsmöten och kontakter med respektive uppgiftslämnare har projektledaren haft att sprida och delge dem de grundläggande förutsättningar och värderingar som gjorts av Styrgruppen och referenspersoner knutna till den. Projektledaren har i genomgångar med respektive uppgiftslämnare även lyft frågan om täckningsproblematiken och sedan gjort korrigeringar utifrån inrapporterat underlag.

Vi kan konstatera att det befintliga underlaget och kunskapen hos respektive organisation om

yrikesverksamhet skiljer sig. Generellt har de register över medlemmar och licenser, men få har uppgifter om medlemmarnas verksamheter. Undantaget är LRF, och i viss mån de andra stora aktörerna. Detta var känt och påtalades i projektets inledning. Samtidigt har många ändå lyckats ta fram underlag och göra efterfrågade skattningar, kanske i högre grad än de själva först trodde.

Det finns varken möjlighet i tid eller resurs för projektledaren att göra en djupare felanalys för varje enskild uppgift som lämnats. Man kan vidare få problem med felfortplantning när man ska summera små och stora tal. Ett angivet värde åtföljs normalt av en relativ osäkerhet, ofta angivet t.ex. 100 ± 10 eller $100 \pm 10\%$. Ett värde kan i vår undersökning vara av samma storleksordning som ett annat värdes felmarginal. Därmed kan det mindre värdet vid summering de facto bli försumbart efter våra avrundningar i helheten. Men det betyder inte att det inte betydelsefullt i det mindre sammanhanget och det anges därför där.

Respektive uppgiftslämnare uppger att det de redovisat är på en rimlig nivå i omfattning, och att det är det bästa vi kan få fram i dagsläget. Trots ovanstående problem och felkällor kvarstår då att den sammanställning som är gjord ger en god bild av yrkesverksamhet inom hästnäringen. Den håller tillräcklig kvalitet för att tjäna som underlag för fortsatta diskussioner och för planering av fördjupade studier.